

SPEERPUNT 1: ZORG- EN WELZIJNSVOORZIENINGEN

Zorg, welzijn en nazorg zijn de sterke pijlers van een integraal lokaal sociaal beleid, maar ook preventie speelt een cruciale rol. Elk gemeente kan het verschil maken door de bestaande zorg- en welzijnsvoorzieningen en -diensten aan te moedigen om meer oog te hebben voor preventie in hun reguliere werking. Ze kunnen risico's en/of problemen tijdig detecteren en erger voorkomen via zorg en begeleiding. De uitdaging bestaat erin om alle preventie- en gezondheidsinitiatieven breed toegankelijk te maken en de samenwerking tussen gemeente, OCMW, zorgverstrekkers en welzijnsdiensten te bevorderen.

Sprekende cijfers:

32.090

32.090 opnames in algemene ziekenhuizen in België waren in 2014 te wijten aan alcoholgebruik. Dat komt overeen met 7 op 1.000 ziekenhuisopnames⁵.

41%

In Vlaanderen gebruikt slechts **41% van de** laagst opgeleide vrouwen anticonceptie, tegenover **80% van de vrouwen die hoger onderwijs volgden**⁶.

7u

In de helft van de Vlaamse gemeenten bedraagt de capaciteit om te werken aan preventie **7 uur of minder per week**⁷.

33%

In 2013 gaf **33% van de Belgische bevolking van 15 jaar of ouder aan psychische problemen te ervaren**, zoals zich gestresseerd voelen of gespannen zijn, verdrietig of gedeprimeerd zijn of niet kunnen slapen vanwege grote zorgen⁸.

01

Hoe brengt u dit speerpunt in uw gemeente concreet tot leven?

Er zijn 101 manieren om in uw gemeente werk te maken van meer preventie binnen het bestaande publieke en private zorg- en welzijnsaanbod. Wij selecteerden alvast enkele grote en kleine ideeën die u aardig op weg zetten. We maakten een onderscheid tussen acties die geïnitieerd kunnen worden vanuit het beleidsdomein gezondheid en welzijn en acties die komen vanuit andere beleidsdomeinen en een positieve impact hebben op de gezondheid. Dit is 'health in all policies' in de praktijk. Uw logo kan u adviseren en ondersteunen bij uw acties rond preventieve gezondheidszorg en/of doorverwijzen naar de juiste thematische organisaties. Voor advies en uitwerking van acties die behoren tot andere beleidsdomeinen (in het kader van Health in all Policies) kan uw Logo u gericht doorverwijzen naar en in contact brengen met organisaties uit die betreffende beleidsdomeinen.

Acties rond gezondheid en preventie die u kunt aanbevelen

De gemeente engageert zich om mee te werken aan verschillende **Vlaamse bevolkingsonderzoeken** naar borstkanker, dikkedarmkanker en baarmoederhalskanker en zet hierrond (inter) gemeentelijk campagnes op.

De gemeente **zet met haar partners in op Vlaamse campagnes** zoals de Vaccinatieweek, Werelddag tegen tabak, Tournée Minerale, Week van de Geestelijke Gezondheid of Week van de Valpreventie. Om alle sensibiliseringscampagnes te kennen, contacteert u best uw Logo.

De gemeente betreft ook andere beleidsorganen zoals de **sportdienst, cultuurdienst, milieudienst**, enz. die baat hebben bij een betere kennis en dus deskundigheidsbevordering inzake preventieve gezondheid en (gezondheids)ongelijkheid.

De gemeente voorziet een **laagdrempelig onthaal** waar burgers sneller een antwoord vinden op vragen over gezond leven en gezondheidsproblemen (o.a. verslaving, materiële bekommernissen, geldproblemen), makkelijker kennismaken met het (boven)lokale aanbod van preventieve zorg- en welzijnsdiensten en gericht worden doorverwezen. Een telefonisch of digitaal contactpunt verlaagt de drempel en vergroot de bereikbaarheid.

De gemeente voorziet **op de gemeentelijke website en in het gemeentelijk informatieblad** een rubriek met daarin meer informatie over de Druglijn, Tele- Onthaal, de Zelfmoordlijn, de Holebifoon, de Kinderen- en Jongerentelefoon, het Antigifcentrum, enz. Voor de namen van alle hulplijnen, contacteert u best uw Logo.

De gemeente en haar buurgemeenten nemen deel aan het project **Bewegen op Verwijzen** (BOV) en zetten zo met gepersonaliseerd advies kwetsbare groepen aan tot een meer gezonde levensstijl.

De gemeente sensibiliseert kwetsbare (groot)ouders proactief via de **Huizen van het Kind** om een gezonde en actieve leefstijl aan te houden tijdens alle leeftijdsfasen van hun (klein)kinderen.

De gemeente richt een lokale **gezondheids- en welzijnsraad** op met burgers en professionals. Zo is het mogelijk om lokale gezondheidsnoden en behoeften snel te detecteren en er effectief op in te spelen.

De **sociale en/of de gezondheidsdienst** heeft het mandaat en deskundigheid om alle gemeentelijke initiatieven te toetsen op **toegankelijkheid** van (preventieve) zorg en welzijnsvoorzieningen.

De gemeente versterkt de capaciteit van de **gezondheids- en/of welzijnsdienst** om zo meer mogelijkheden te hebben voor gezondheidsbevordering en ziektepreventie. Dat kan door **bijkomend (inter)gemeentelijk personeel** aan te werven en extra interne vormingen te organiseren over gezonde voeding, suïcidepreventie, vroeginterventie bij drugsproblemen en valpreventie. Daarbij is het van belang om oog te hebben voor de vragen en noden van etnisch culturele minderheden.

Acties in het kader van 'health in all policies' die tevens de gezondheid bevorderen

De gemeente organiseert **periodiek lokaal overleg met alle professionele zorgverstrekkers** (huisartsen, paramedici...), **zorg- en welzijnsdiensten**. Meer samenwerking en afstemming zijn noodzakelijk voor een samenhangend lokaal sociaal beleid met aandacht voor gezondheid.

De gemeente zet gezondheidsprojecten op poten in **woonzorgcentra** om de solidariteit tussen de verschillende generaties te versterken.

De gemeente versterkt de gezondheidsvaardigheden van **inwoners met zorgnoden** zodat ze meer zelfstandig en bewuster gezonde keuzes kunnen maken.

De gemeente versterkt de **deskundigheid van de sociale dienst** om naast financiële en materiële noden ook meer aandacht te hebben voor preventieve gezondheid in de maatschappelijke dienstverlening).

De gemeente gaat proactief en aanklappend op zoek naar **gevallen van onderbescherming** om ze te verhelpen. Rechten worden in de mate van het mogelijk zo veel mogelijk automatisch toegekend.

02 Inspirerende voorbeelden

Meer dan 275 Vlaamse en Brusselse gemeenten zitten al op het goede spoor: zij werken volgens de principes van een Gezonde Gemeente aan meer gelijke gezondheidskansen in een gezonde omgeving voor iedereen. Volgende initiatieven kunnen een bron van inspiratie zijn om aan de slag te gaan met gezondheidsbevordering, ziektepreventie en gezondheidsongelijkheid in uw gemeente.

“ **Afgelopen jaar organiseerden wij in ons lokaal dienstencentrum een grote campagne rond borstkankeropsporing. Dit deden we samen met enkele vrouwenorganisaties. Wat een succes!** ”

“ **In de sociale dienst helpen wij sinds een jaar onze cliënten ook met vragen over gezonde voeding en beweging.** ”

- [Informeel buurtzorgnetwerken in Antwerpen](#)
- [Het erfbetredersnetwerk in Oudenaarde](#)
- [Rookstopcursussen in Westerlo](#)
- [Het nieuwe balieconcept in Aalst](#)
- [De drempelmeter in Hasselt](#)
- [Het Zanzuproject in Deurne-Noord](#)
- [Bewegen op verwijzing in Leuven](#)
- [Het gezond personeelsbeleid van Eeklo en Laarne](#)

03

Vragen & antwoorden

Hoe kunnen wij onze inwoners die nu cliënt zijn bij het OCMW nog motiveren om ook aandacht te hebben voor preventie? Zij hebben al zoveel materiële en financiële problemen.

Koppel uw preventieve initiatieven aan bestaande hulpvragen of gebruik preventie als middel om moeilijkerere problematieken te bespreken.

Tijdens een kookworkshop kunt u budgetbegeleiding bespreken of tijdens budgetbeheer kunt u extra aandacht aan de prijs en gevolgen van roken besteden. Vaak leeft het vooroordeel dat kwetsbare inwoners geen interesse hebben in initiatieven rond gezonde voeding, meer beweging, stoppen of verminderen met roken, ... Het tegendeel is echter waar. Het gaat vooral om de aanpak van die initiatieven. Als deze participatief en op maat worden opgebouwd en inspelen op de juiste determinanten (bv. sociale steun), dan kan dit aanslaan bij kwetsbare doelgroepen.

04

Meer leesvoer

Wilt u meer te weten komen over hoe u in uw zorg- en welzijnsvoorzieningen ruimte kunt maken voor preventie? Raadpleeg dan onderstaande publicaties, boeken en websites die wij speciaal voor u selecteerden.

- [VIGeZ \(2016\). Wat zijn gezondheidsvaardigheden?](#)
- [VVSG Praktijkendatabank Lokaal Sociaal Beleid](#)
- [Formesyn N. et al. \(2017\) Kansarm, maar niet kansloos](#)
- [Meeus M. & Gebruers N. \(2016\) Health Literacy: from reference to review](#)
- [Vlaams Instituut Gezond Leven \(2015\) 7 Tipfiches voor een integraal lokaal gezondheidsbeleid](#)
- [VVSG \(2011\) Denkttekst over regie en coördinatie](#)
- [VVSG \(2015\) Nota over toegang tot zorg en gezondheid](#)
- [Vlaams Instituut Gezond Leven \(2017\) Gezond werken](#)

In samenwerking met ondertekende organisaties

- CM - Christelijke Mutualiteit
- CvKO - Centrum voor Kankeropsporing
- De Sleutel
- Domus Medica
- Eetexpert
- Expertisecentrum Val- en fractuurpreventie
- Liberale Mutualiteit
- Neutraal Ziekenfonds Vlaanderen
- Sensoa
- Socialistische Mutualiteiten
- VAD - Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen
- Vlaamse Logo's
- Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg vzw
- Vlaanderen Landsbond van Onafhankelijke Ziekenfondsen
- VLESP - Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie
- VNZ - Vlaams en Neutraal Ziekenfonds
- VW - Vereniging van Wijkgezondheidscentra
- Gezonde Gemeente

Meer info over deze campagne op: www.partijgezondegemeente.be en www.gezondegemeente.be

Contact: gezondegemeente@gezondleven.be of T 02/422 49 49

Twitter mee en deel uw acties en ideeën met #VKgezond18 en @GezondeGemeente

Voetnoten

- ⁵ Aertgeerts, B., Buntinx, F., Fevery, J., & Ansoms, S. (2000). De prevalentie van alcohol-afhankelijkheid en alcoholmisbruik in de huisartsenpraktijk in Vlaanderen. *Tijdschrift voor Geneeskunde*, 56(3), 177-186.
- ⁶ Charafeddine, R. (2014). Seksuele gezondheid. In L. Gisle & S. Demarest (Eds.), *Gezondheidsenquête 2013. Rapport 2: Gezondheidsgedrag en leefstijl*. Brussel: WIV-ISP. Retrieved from https://his.wiv-isp.be/nl/Gedeelde%20%20documenten/RH_NL_2013.pdf
- ⁷ De Decker, E., De Wael, W., Steenhuyzen, S., & Van Oyen, L. (2016). Het lokale preventieve gezondheidsbeleid van de Vlaamse lokale besturen in kaart gebracht. Retrieved from Brussel: http://www.vigez.be/files/gezondheidsbevordering/Indicatorenbevraging_lokale_besturen_2016.pdf
- ⁸ Gisle, L. (2014). Geestelijke gezondheid. In J. Van der Heyden & R. Charafeddine (Eds.), *Gezondheidsenquête 2013. Rapport 1: Gezondheid en Welzijn*. Brussel: WIV-ISP. Retrieved from https://his.wiv-isp.be/nl/Gedeelde%20%20documenten/WB_NL_2013.pdf

PGG is fictief en verwijst niet naar een bestaande politieke partij. Met dit initiatief willen de partners uit de preventiesector het belang van een lokaal preventief gezondheidsbeleid benadrukken nu en in de toekomst. Deze partners zijn terug te vinden op www.partijgezondegemeente.be.